

будь-який затінений куточок садиби. Біля самісінького порогу та поруч з фундаментами будівель можна вирощувати багато рідкісних рослин, у тому числі і горицвіт весняний, який рано навесні створить декоративний ефект яскравою палітрою жовтих кольорів.

Отже, введення в культуру горицвіту весняного є важливим методом охорони, до якого потрібно залучати населення.

Література

1. Заповідна краса Полтавщини / Андрієнко Т.Л., Байрак О.М., Залудяк М.І. та ін. – Полтава: ІВА Астроя, 1996. – 184 с.
2. Збережи де стоїш, де живеш. По сторінкам Червоної книги Полтавщини. Рослинний світ / Байрак О.М., Самородов В.М., Стецюк Н.О. та ін. – Полтава: Верстка, 1998. – 205с.
3. Байрак О.М., Стецюк Н.О. Атлас рідкісних і зникаючих рослин Полтавщини. – Полтава: Верстка, 2005. – 248с.
4. Собко В.Г. Стежинами Червоної книги. – К.: Урожай, 2007. – 280с.

СТЕПОВІ ЧЕРВОНОКНИЖНІ РОСЛИНИ НОВОСАНЖАРСЬКОГО РАЙОНУ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

*Орлова Л.Д., Канівець Є.В., Божинська М.А.
Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г. Короленка*

Дві проблеми хвилюють людство – збереження миру та навколишнього середовища. Здається, сьогодні вже ніхто не хоче воювати, однак питанням охорони нашої блакитної планети від екологічних лих опікується не кожен її житель. Але з давніх-давен люди приділяли увагу охороні природи, по-різному ставились до навколишнього середовища. Наприклад, у II тисячолітті до н. е. у південному Дворіччі було вжито заходів щодо охорони лісів, що почали виснажуватися [5]. У Київській Русі природоохоронні закони видавав Ярослав Мудрий, про що свідчить пам'ятка права «Руська правда». Там зазначено заборону вирубувати ліси, полювати на бобрів, рідкісних птахів. У Росії за царювання Петра I було здійснено ряд природоохоронних заходів загальнодержавного значення. Він видав накази про охорону лісів, тварин, води від забруднення в гаванях і на рейдах. Порушників карали смертю [1]. В Україні, крім петровських указів, діяли гетьманські універсали з питань охорони земель, лісів і тварин. Але вони мали обмежений і пасивний характер. І в цьому виявилось піклування про збереження багатств країни для майбутнього. Україна, починаючи з Декларації про незалежність (1991 рік), сформулювала розуміння важливості екологічних проблем. Принципові положення щодо цього зафіксовані в Конституції [5].

Кожна людина, незалежно від свого бажання, має безперервні стосунки з природою, залежить від неї і перебуває під її постійним впливом. Складовою частиною природи є рослинний світ, який в Україні такий багатий і різноманітний. Природна рослинність, якою зайнято 32% території, налічує близько 30 тис. видів вищих і нижчих рослин [3]. Але серед усього біорізноманіття саме рослини найбеззахисніші перед діяльністю людини, так як вони дуже чутливо реагують на зміни екологічних чинників і є показниками їх впливу на природу.

Багато видів флори, що використовуються, стають рідкісними й навіть зникаючими. Так, еволюційний процес утворення нових видів рослин і тварин в екосистемі Землі триває і досі. Один вид зникає, інший – утворюється. З початку ХХ століття щороку зникав один вид. А з кінця 80-х років це відбувається майже щодня. До кінця ХХ ст. планета втратила приблизно 1090 видів. За такої

статистики до 2050 року вимре половина всіх існуючих видів флори та фауни [4]. Головними причинами такого явища є забруднення навколишнього середовища, торгівля декоративними видами, які занасені до Червоної книги України, знищення їх місць зростання (переорювання земель, викошування, випасання худоби чи забудова).

На жаль, ці проблеми не минули Полтавську область, і Новосанжарський район зокрема. На його території є багато рослин, взятих під індивідуальну охорону. Це рослини, які знаходяться під загрозою зникнення, рідкісні, наявність яких скорочується, і мабуть, зниклі. Причини цього: ріст інтенсивності загального природокористування, що призводить до зміни водного режиму та фізико – хімічних властивостей ґрунтів, порушення, у зв'язку з цим, фізіологічних умов розмноження рослин, пряме знищення фітоценозів.

На території Новосанжарського району Полтавської області по літературним даним і власним спостереженням виявлено п'ять видів степових рослин, занесених до Червоної книги України [2].

Астрагал шерстистоквітковий (*Astragalus dasyanthus* Pall) - цінна лікарська рослина, що й призводить до масового знищення виду. Зростає на степових схилах балок і в долинах річок [3]. Брандушка різнокольорова (*Bulbocodium versicolor* (Ker-Gawl.) Spreng.) зникає внаслідок знищення природних місцезростань, масового збирання на весняні букети [3]. Ковила волосиста (*Stipa capillata* L.) – належить до рідкісних і зникаючих рослин у зв'язку з оранкою цілих земель, внесення добрив, значним випасанням худоби на неораних схилах, а також збором у великих кількостях [3]. Сон чорніючий (*Pulsatilla nigricans* Stoerck) –стає рідкісною внаслідок щорічного знищення людьми на весняні букети і внаслідок зміни місцезростань [3]. Шафран сітчастий (*Crocus reticulatus* Stev. ex Adam.) – зазнає страждань від випасань та оранки земель і потребує охорони [3].

Для того, щоб зберегти біорізноманіття рослинного світу, зокрема степового на території Новосанжарського району Полтавської області, потрібно виконувати такі заходи: проведення систематичних спостережень за станом біоти; передбачення можливих порушень; підвищення екологічної грамотності шляхом поширення екологічних знань; створення природоохоронних територій (заповідників, заказників); профілактика порушень природних комплексів (введення штрафів за зривання рідкісних видів); введення в культуру червонокнижних видів із подальшою ретроінтродукцією.

Отже, у природній флорі Новосанжарського району Полтавської області ще зустрічаються червонокнижні види степових угруповань. Але з кожним роком кількість їх популяції постійно скорочується. Тому, жодна людина не може стояти осторонь проблеми охорони біорізноманіття, оскільки кожен з нас – частка природного світу.

Душевне й духовне ставлення до природи, практична допомога їй – це те, що сьогодні, як ніколи, вимагається від усіх жителів планети.

Література

1. Безручкова С.В. Охорона біосфери // Біологія в школі. – 2008. - №3 (195). – С. 26-30.
2. Байрак О.М., Стецюк Н.О. Атлас рідкісних і зникаючих видів Полтавщини. – Полтава: Верстка, 2005. – 248с.
3. Визначник рослин України [Учб. посібник для біол. спеціальностей ун – тів і пед. ін – тів та для с – г вузів. Ред. колегія: акад.. АНУРСР Д.Н. Зеров (відп. ред..) та інші]. Вид. 2 –ге, випр. і доп. К.: Урожай, 1965.– 877с., іл.
4. Скрипник Р.М. Вплив людини на тсан біосфери // Біологія в школі. – 2007. – № 25 (181). – С. 17-22.
5. Цибульська Т.П. Земля в небезпеці // Біологія в школі. – 2006. – №25 (145). – С. 17-22.